

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

вул. Князів Острозьких, 8, корпус 30, м. Київ, 01010, тел.: (044) 280-40-95, 254-23-31

E-mail: info@nssmc.gov.ua, сайт: www.nssmc.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 37956207

від _____ 20__ р. № _____

**Голові Комітету з питань
фінансів, податкової та митної
політики
Верховної Ради України
Гетманцеву Д.О.**

Шановний Даниле Олександровичу!

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку розглянула проект Закону України «Про захист прав клієнтів підсанкційних професійних учасників ринків капіталу» (реєстраційний № 11263 від 16.05.2024), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О., Петруняком Є.В. та іншими, і надає довідку Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо зазначеного законопроекту (додається).

Додаток: на 6 арк.

З повагою

Голова Комісії

Руслан МАГОМЕДОВ

Остапенко Ю.В.
254-37-30

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 6FA97849F1B2570D040000003A97000071AA0300

Підписувач Магомедов Руслан Садрудинович

Дійсний з 09.05.2024 16:33:36 по 09.05.2025 16:33:36

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

№ 08/02/11554 від 31.05.2024

ДОВІДКА

**Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку
щодо проєкту Закону України «Про захист прав клієнтів підсанкційних
професійних учасників ринків капіталу» (реєстраційний № 11263 від
16.05.2024), внесеного на розгляд Верховної Ради України народними
депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О.,
Петруняком Є.В. та іншими**

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку не підтримує прийняття зазначеного законопроєкту.

2. Проєкт Закону України «Про захист прав клієнтів підсанкційних професійних учасників ринків капіталу» (реєстраційний № 11263 від 16.05.2024), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О., Петруняком Є.В. та іншими (далі – Законопроєкт), передбачає встановлення засад проведення процедур врегулювання (заходів для забезпечення повернення верифікованим клієнтам підсанкційних професійних учасників ринків капіталу належних їм коштів та цінних паперів), а також встановлює повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі - Фонд) щодо проведення такої процедури.

В цілому підтримуючи необхідність здійснення заходів для забезпечення повернення клієнтам підсанкційних професійних учасників ринків капіталу належних їм коштів, цінних паперів та/або інших фінансових інструментів, повідомляємо, що зазначений Законопроєкт у запропонованій редакції не підтримується з огляду на наступне.

2.1. Частиною другою статті 3 Законопроєкту передбачено, що для проведення процедури врегулювання виконавча дирекція Фонду приймає рішення про призначення в підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу тимчасового керуючого або кількох тимчасових керуючих.

Частиною шостою статті 3 Законопроєкту передбачено, що в процесі проведення процедури врегулювання тимчасовий керуючий зобов'язаний забезпечити, зокрема:

- невідкладне зупинення проведення депозитарних операцій на рахунках у цінних паперах, які обслуговуються підсанкційним професійним учасником ринків капіталу (у разі якщо підсанкційний професійний учасник ринків капіталу має ліцензію на провадження професійної діяльності на ринках капіталу - депозитарної діяльності), та провадження відповідних видів професійної діяльності на ринках капіталу відповідно до ліцензій (ліцензії), виданих (виданої) підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу, крім здійснення операцій, пов'язаних з виконанням вимог цього Закону та операцій щодо ліквідаційного неттінгу;

- вжиття організаційних заходів, пов'язаних із поверненням клієнтам підсанкційного професійного учасника ринків капіталу належних їм коштів, цінних паперів та/або інших фінансових інструментів;

- повернення коштів, зменшених на суму податкового зобов'язання, визначеного та сплаченого відповідно до вимог Податкового кодексу України,

цінних паперів та/або інших фінансових інструментів клієнтам підсанкційного професійного учасника ринків капіталу, щодо яких за наслідками верифікації встановлено відсутність перешкод для повернення їм активів, в тому числі шляхом передачі копії оригінального інформаційного масиву системи депозитарного обліку підсанкційного професійного учасника ринків капіталу, який має ліцензію на здійснення депозитарної діяльності депозитарної установи, Центральному депозитарію цінних паперів, а також інших документів та інформації, визначених цим Законом, Національному банку України та Центральному депозитарію цінних паперів.

Необхідно зазначити, що відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків у випадках, встановлених цим Законом.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» основним завданням Фонду є забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, виведення неплатоспроможних банків з ринку та здійснення ліквідації банків.

Відповідно до статті 26 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом на кінець дня, що передує дню початку процедури виведення Фондом банку з ринку, але не більше суми граничного розміру відшкодування коштів за вкладами, встановленого на цей день, незалежно від кількості вкладів в одному банку. При цьому, вкладник - фізична особа (у тому числі фізична особа - підприємець), яка уклала або на користь якої укладено договір банківського рахунку, банківського вкладу (депозиту), крім фізичної особи (у тому числі фізичної особи - підприємця), яка є власником лише ощадного сертифіката банку (пункт 4 частини першої статті 2 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Таким чином, здійснення Фондом передбачених Законопроектом функцій не відповідає основному завданню та функціям, передбаченим Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», для виконання яких було створено Фонд.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»:

ринки капіталу - це фондовий ринок, ринок деривативних фінансових інструментів та грошовий ринок;

фондовий ринок (ринок цінних паперів) - це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо емісії (видачі), обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів (у тому числі деривативних цінних паперів);

грошовий ринок - це сукупність учасників грошового ринку та правовідносин між ними, що виникають під час вчинення правочинів щодо інструментів грошового ринку та валютних цінностей;

інвестори у фінансові інструменти - це фізичні та юридичні особи, у тому числі фізичні особи - іноземці та іноземні юридичні особи, які набули права власності на фінансові інструменти з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або збереження вартості вкладених активів, та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику фінансових інструментів відповідно до законодавства, або в межах виконання повноважень щодо державного управління у відповідній сфері, або які є сторонами деривативних контрактів;

інституційні інвестори - це інвестори у фінансові інструменти, які є інститутами спільного інвестування (пайовими та корпоративними інвестиційними фондами), інвестиційними фондами, взаємними фондами інвестиційних компаній, недержавними пенсійними фондами, фондами банківського управління, страховиками, іншими фінансовими установами, що здійснюють операції з фінансовими активами в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок таких осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - також за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів.

З огляду на викладене, Законопроект не містить чіткого розуміння, з якими саме клієнтами підсанкційного професійного учасника ринків капіталу здійснюватимуться розрахунки (виключно фізичними особами або зі всіма інвесторами у фінансові інструменти та інституційними інвесторами незалежно від того, чи є вони є юридичними чи фізичними особами або не мають статусу ні юридичної ні фізичної особи (пайові інвестиційні фонди)).

Відповідно до статті 41 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» на ринках капіталу здійснюються такі види професійної діяльності:

- 1) діяльність з торгівлі фінансовими інструментами;
- 2) діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами;
- 3) клірингова діяльність;
- 4) депозитарна діяльність;
- 5) діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- 6) діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю;
- 7) діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про депозитарну систему України» в Україні можуть провадитися такі види депозитарної діяльності:

- 1) депозитарна діяльність Центрального депозитарію;
- 2) депозитарна діяльність Національного банку України;
- 3) депозитарна діяльність депозитарної установи;
- 4) діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування;
- 5) діяльність із зберігання активів пенсійних фондів.

Вищезазначені види професійної діяльності на ринках капіталу провадяться, зокрема, відповідно до Законів України «Про інститути спільного інвестування», «Про недержавне пенсійне забезпечення», «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю».

Однак, за аналізом положень Законопроекту процедура врегулювання обмежується заходами, направленими на вирішення проблем повернення

виключно клієнтам депозитарних установ та/або інвестиційних фірм, належних таким клієнтам коштів, цінних паперів та/або інших фінансових інструментів і може бути застосована лише для підсанкційних професійних учасників ринків капіталу, які провадять діяльність з торгівлі фінансовими інструментами та/або депозитарну діяльність депозитарної установи, а також не передбачає особливостей, визначених Законами України «Про інститути спільного інвестування», «Про недержавне пенсійне забезпечення», «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» для інших професійних учасників ринків капіталу.

Таким чином, Законопроектом не передбачено врегулювання вищезазначених особливостей, у тому числі питань, пов'язаних з поверненням верифікованим клієнтам активів, відмінних від цінних паперів або грошових коштів (зокрема: об'єктів нерухомості та інших активів, передбачених законодавством про пенсійне забезпечення та про інститути спільного інвестування), а також не передбачено врегулювання захисту прав і законних інтересів установників управління майном у разі, якщо підсанкційним професійним учасником ринків капіталу є управитель фонду фінансування будівництва або управитель фонду операцій з нерухомістю.

2.2. Частиною другою статті 3 Законопроекту передбачено наступне:

«2. Для проведення процедури врегулювання не пізніше робочого дня, наступного за днем отримання засобами системи електронної взаємодії органів виконавчої влади указу Президента України та рішення, передбаченого частиною першою цієї статті, виконавча дирекція Фонду приймає рішення про призначення в підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу тимчасового керуючого або кількох тимчасових керуючих та початок процедури врегулювання. ...».

Абзацом другим частини п'ятої статті 3 Законопроекту пропонується встановити, що тимчасові керуючі (тимчасовий керуючий) у своїй діяльності підзвітні (підзвітний) Фонду.

Зазначаємо, що статтею 22 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» передбачено здійснення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі - Комісія) державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових послуг, визначених пунктом 9 частини першої статті 4 цього Закону (фінансових послуг, що надаються в межах професійної діяльності на ринках капіталу, передбачених частиною другою статті 41 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»).

Частиною першою статті 2 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» передбачено, що державне регулювання та нагляд за діяльністю на ринках капіталу та організованих товарних ринках (далі - державне регулювання та нагляд) здійснюють Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі - Комісія) та інші державні органи у межах повноважень, визначених законом.

Відповідно до частини другої статті 2 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» до завдань Комісії

щодо державного регулювання та нагляду, зокрема, віднесено забезпечення захисту прав та інтересів інвесторів, а також захисту прав споживачів фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за наданням яких здійснює Комісія.

Частиною першою статті 28 Закону України «Про депозитарну систему України» передбачено, що державне регулювання у депозитарній системі України здійснює Комісія, а також Національний банк України та інші державні органи у межах своїх повноважень, визначених законом.

Так, звертаємо увагу на те, що передбачення Законопроектом повноважень Фонду щодо призначення в підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу тимчасового керуючого або кількох тимчасових керуючих суперечить наданим Комісії статтею 39 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» повноваженням, які передбачають призначення Комісією тимчасового керівника виконавчого органу професійного учасника ринків капіталу у випадку настання негативних наслідків для клієнтів юридичних осіб та/або інвесторів.

Зазначене нове повноваження Комісії виникло з 27.04.2024 у зв'язку із набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення державного регулювання та нагляду на ринках капіталу та організованих товарних ринках» від 22 лютого 2024 року №3585-ІХ.

Необхідно зазначити, що з метою реалізації зазначеного повноваження рішенням Комісії від 26.04.2024 № 521 «Щодо деяких питань призначення тимчасового керівника виконавчого органу професійного учасника ринків капіталу, професійного учасника організованого товарного ринку, особи, яка провадить діяльність, пов'язану з ринками капіталу та організованими товарними ринками, на період дії воєнного стану» затверджено Порядок призначення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку тимчасового керівника виконавчого органу професійного учасника ринків капіталу, професійного учасника організованого товарного ринку, особи, яка провадить діяльність, пов'язану з ринками капіталу та організованими товарними ринками, на період дії воєнного стану.

Враховуючи зазначене, не підтримуються норми Законопроекту, що передбачають наділення Фонду невластивими для нього функціями та повноваженнями щодо призначення в підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу тимчасового керуючого, що дублюватимуть повноваження, виконання яких покладено законом на Комісію.

2.3. Пунктом 1 частини шостої статті 3 Законопроекту передбачено, що тимчасовий керуючий в процесі проведення процедури врегулювання зобов'язаний забезпечити, зокрема, невідкладне зупинення проведення депозитарних операцій на рахунках у цінних паперах, які обслуговуються підсанкційним професійним учасником ринків капіталу (у разі якщо підсанкційний професійний учасник ринків капіталу має ліцензію на провадження професійної діяльності на ринках капіталу -

депозитарної діяльності), та провадження відповідних видів професійної діяльності на ринках капіталу відповідно до ліцензій (ліцензії), виданих (виданої) підсанкційному професійному учаснику ринків капіталу, крім здійснення операцій, пов'язаних з виконанням вимог цього Закону та операцій щодо ліквідаційного нетінгу.

Зазначене суперечить вимогам пункту 17 частини першої статті 7 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», який передбачає, що встановлення порядку видачі, зупинення, відновлення дії та анулювання ліцензій, передбачених статтею 4 цього Закону, а також прийняття актів щодо видачі, зупинення, відновлення дії та анулювання таких ліцензій є повноваженням Комісії.

Зазначене зауваження також стосується підпункту 2 пункту 4 Прикінцевих та перехідних положень Законопроєкту (зміни до статті 3 та 39 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків»), які передбачають надання права іншим державним органам та іншим особам вчиняти дії, які належать для виключних повноважень Комісії.

За результатами проведеної експертизи проєкт Закону України «Про захист прав клієнтів підсанкційних професійних учасників ринків капіталу» (реєстраційний № 11263 від 16.05.2024), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Василевською-Смаглюк О.М., Гетманцевим Д.О., Петруняком Є.В. та іншими, не підтримується.

Прийняття Законопроєкту не потребуватиме розробки Комісією нових нормативно-правових актів, а також приведення чинних нормативно-правових актів Комісії у відповідність із положеннями Законопроєкту у разі набуття ним статусу Закону України.

3. Відповідальною особою за супроводження Законопроєкту на пленарних засіданнях Верховної Ради України в межах компетенції Комісії визначено Члена Комісії Лібанова Максима Олександровича.

Голова Комісії

Руслан МАГОМЕДОВ